Vastaus kirjalliseen kysymykseen toimenpiteistä taiderikostorjunnan tehostamiseksi

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Mika Raatikaisen /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 453/2017 vp:

> *Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä, jotta taiderikollisuutta, jonka torjunta vaatii erityistoimia, voidaan ennalta estää, paljastaa ja tutkia nykyistä tehokkaammin?*

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Taiderikokset ovat kansainvälisesti arvioituna varsin huomattava vakavan ja organisoidun rikollisuuden toimintasektori. Taiderikolliset operoivat koko Suomen alueella. Ainakin osalla heistä on toimivia ulkomaisia suhteita ja he pystyvät toteuttamaan taiderikoksia myös Suomen rajojen ulkopuolella. Vuodesta 2009 lähtien keskusrikospoliisissa tutkittavina olleiden taiderikosten kokonaisvahingot ovat olleet lähes 20 miljoonaa euroa.

Esitutkintojen yhteydessä on selvinnyt, että rikoskokonaisuuksissa olevilla tekijöillä on säännöllisiä yhteyksiä toisiinsa. Tekijöillä on toisistaan poikkeavia erilaisia tehtävänkuvia rikosten toteuttamisessa sekä mahdollisesti jopa jonkinasteista hierarkiaa olemassa. Joissakin tapauksissa voidaan puhua jopa verkostosta, joka luo yksittäisten petosten toteuttamista varten eräänlaisia projektikokoonpanoja. Näiden kokoonpanojen henkilöpiiri vaihtelee myytävän "taiteen" ja mahdollisten ostajien suhteen.

Taidekauppaan liittyy korkea rahanpesuriski. Rahanpesuilmoituksia ei taidekaupan osalta tehdä poliisille, jos kaupankäynnissä ei käytetä käteistä rahaa maksuvälineenä. Huutokaupoissa käytetään avoimesti bulvaaniostajia, jotka ottavat huutokauppatilaisuudessa puhelimitse vastaan tarjouksia päämieheltään. Tällöin ei selvitetä kenen ja mistä ostoihin käytetty raha on peräisin.

Taiderikokset ovat pääsääntöisesti piilorikollisuutta, jolloin niiden paljastaminen edellyttää poliisin tiedustelu- ja tarkkailutoimintaa. Suomessa taiderikostorjuntaa ei ole organisoitu tai vastuutettu millekään poliisiyksikölle erikseen. Taiderikosjutut kuuluvat aluevastuuperiaatteen mukaisesti sille poliisilaitokselle, jonka alueella epäilty rikos on tapahtunut.

Suomalaisessa oikeuskäytännössä on ollut tapana, että väärennetty taide-esine on palautettu hyvässä uskossa toimineelle asianomistajalle takaisin. Käytännössä samat väärennetyt esineet ovat päätyneet uudelleen kiertoon myytäväksi. Vasta viime aikoina annetuissa tuomioissa taidevää-

rennökset on tuomittu menetetyksi, vaikka niiden omistajaa / haltijaa kohtaan ei olisikaan asiassa nostettu syytteitä. Syyttäjät ovat ajaneet läpi itsenäisiä menettämisseuraamuksia taideväärennösten osalta.

Keskusrikospoliisissa on valmistunut esitys taiderikostentutkinnan kehittämisestä Suomessa. Esityksessä ehdotetaan perustettavaksi taiderikosten ennalta ehkäisyyn ja esitutkintaan erikoistunut ryhmä, joka sijoitettaisiin keskusrikospoliisiin. Ajatus tutkinnan keskittämisestä johonkin poliisiyksikköön sinänsä on hyvä. Tällä varmistettaisiin muun muassa asiantuntijuuden osaaminen ja tiedon siirtyminen sekä tarvittava verkostoituminen viranomaisiin niin Suomessa kuin ulkomailla. Varsin todennäköistä on, ettei nykyisillä resursseilla voida perustaa omaa yhden asian toimintoa. Tällaisen toiminnon perustaminen edellyttäisi sekä henkilöresursseja että taloudellisia resursseja, joilla voitaisiin kouluttaa osaavia tutkijoita. Samalla tulisi varmistaa, ettei tällä tavoin vähennetä resursseja muusta poliisin toiminnasta.

Julkisten tietojen mukaan Pohjoismaissa ainoastaan Ruotsissa on yksi taiderikoksiin erikoistunut poliisi. Brittein saarilla, Berliinissä ja Pietarissa on olemassa omat taiderikoksiin erikoistuneet ryhmät. Kaikilla näillä mailla taidemarkkinat ovat moninkertaiset Suomeen verrattuna.

Poliisihallituksen tehtävänä on suunnitella, kehittää, johtaa ja valvoa sen tukitoimintoja alaistensa poliisiyksiköiden osalta (Laki poliisin hallinnosta (14.2.1992/110) 4 §). Keskusrikospoliisissa laadittua esitystä tullaan arvioimaan ja käsittelemään asianmukaisesti.

Poliisiammattikorkeakoululle on tehty esitys erillisen taiderikoskoulutuksen järjestämisestä.

Helsingissä 16.11.2017

Sisäministeri Paula Risikko